

"Спочатку думали - це пічерні звуки, а потім не змогли ними наслухатися" - Євген Єфремов^G

Автор: Тарас Подолян

Євген Єфремов

Фольклорний гурт "Древо" недавно відсвяткував 40-річчя. "Під час перших зарубіжних гастролів мені один слухач-іноземець зізнався: "Коли ми вас вперше почули, перше враження – шок. Думали, це пічерні звуки, зовсім на музику не схожі. Нічого подібного ми не чули і не думали, що це можна на сцену виносити. Розповіли друзям і поїхали всі трьома машинами з вами в інше місто дивитися, що ж воно за спів такий. І зрозуміли, що кожного разу ми щось нове в ньому відкриваємо", - розповідає [Gazeta.ua](#) засновник і керівник колективу Євген Єфремов.

"Древо" тривалий час концентрувалося на традиції київського Полісся і Полтавщини. В чому особливості співу в цих регіонах?

—Моїм керівником в аспірантурі був всесвітньо відомий вчений Ігор Мацієвський. Він створив "Експериментальний фольклорний ансамбль". Вони не обмежувалися Україною. Займалися різними музичними культурами світу. Співали і грали грузинський фольклор, литовський, російський. Він казав, що головне – це взяти за основу контрастні стилі. Тоді можна переключати свою свідомість і манеру.

Я вирішив так само спробувати на початку. Виявилося, що фольклор полтавського села Крячківка і ті пісні, які я записував на київському Поліссі, досить контрастні по способу звуковидобування. Ми з'єднали ці два стилі і співали і той, і той.

Для Полісся характерна якраз гучна, заклична манера інтонування. Там дуже багато збереглося обрядових пісень саме язичницьких часів. Крім того, у співі є дрібна орнаментика – співаки прикрашають мелодію дуже дрібними прикрасами. І все це створює ажурну фактуру, наче мереживо.

На Полтавщині такої ажурності немає, і нема такого зичного звуку й тонкого високого голосу, що дуже далеко летить. Але там є більша округлість звуку, на відміну від Полісся, де звук вузенький. Звуки насичені різними обертонами: на Поліссі – високими, а на Полтавщині – низькими.

Крім того, на Поліссі побутує одноголосся або двоголосся. Полтавщина – це осередок дуже розвиненого насиченого і яскравого багатоголосся. Дуже багата мелодика, розспівність.

Вам доводилося бувати і на Берестейщині.

Туди була одна з моїх перших експедицій в кінці першого курсу. Тоді я вважав, що у Брестській області точно почую білоруську мову. Приїхали ми туди, ходимо по селах, а білоруської я не чую. Та сама українська мова, тільки свої діалекти. Тільки раз на базарі в Бресті почув білоруську від бабусі, яка приїхала гриби продавати десь здалекого села, з півночі Брестської області, де вже живуть справжні білоруси.

Врешті я зрозумів, що це українська етнічна територія. Всі там називають себе білорусами. Але з приїжджими намагаються розмовляти російською. Кажуть: "Наша негарна така мова. А руський язык – оце да". Соромляться своєї мови. Хоча вона і не білоруська насправді, а поліський діалект української мови.

Забрав я новий паспорт у міліції в райцентрі. Дивлюся, пишуть, що я білорус. А я ж українець. Кажу їм: "Хлопці, ви ошиблися. Я українець. А ви пишете, що білорус". Вони затягли мене в підвал, били так довго, що я потім дві доби валявся в тому підвалі весь в крові. При тому примовляли: "Будеш знати, який ти українець"

Мацієвський мені розповідав, що колись він в експедиції Берестейчиною одного діда запитав: "Ви називаєте себе білорусом, але у вас же мова не білоруська". Довго розпитував, поки дід врешті не розказав: "Міняли паспорти нам ще до війни. Забрав я новий паспорт у міліції в райцентрі. Дивлюся, пишуть, що я білорус. А я ж українець. Кажу їм: "Хлопці, ви ошиблися. Я українець. А ви пишете, що білорус". Вони затягли мене в підвал, били так довго, що я потім дві доби валявся в тому підвалі весь в крові. При тому примовляли: "Будеш знати, який ти українець". З тих пір всі мої діти і внуки вірять, що вони білоруси. Я нікому не казав, що насправді українці. Тільки я пам'ятаю це.

Манера співу на Берестейщині, напевно, подібна до співу північної Чернігівщини?

Ні, вона скоріше подібна до нашого західного Полісся. Там строката картина: кілька сіл – одна традиція, ще кілька сіл – інша.

Як у радянський час сприймало ваш автентичний народний спів суспільство? Адже ви самі були дуже здивовані, коли вперше його почули.

—Думаю, як щось екзотичне, але цікаве. Принаймні так його сприймала та частина публіки, яка вміла думати і була відкрита до нового і була здатна дивуватися.

У нас не було у що вдітися на наші перші виступи. Одного разу нас запросили виступати на Андріївському узвозі на якесь свято. Я пішов і випросив одяг в гуртожитку хору Верьовки.

Пізніше ми трошки вже знаходили справжнього народного одягу. Але все стареньке, вицвіле. Що ми там в експедиціях могли роздобути в ті часи? Пам'ятаю, в якомусь ми залі виступаємо, виходимо на сцену через зал з обрядовою піснею. Чую, хтось із глядачів каже: "Ну и ахламоны идут...".

Перший наш виступ був через місяці три після початку репетицій. Виступали перед спеціалістами – вченими, фольклористами, в Рєпіно під Петербургом. Вперше відчули ділову і кваліфіковану увагу до свого співу. В Росії фольклорних гуртів дуже багато, мало того, гуртів, які звуться "Древо", мабуть, з десяток на всю Росію є.

Автор: Тарас Подолян

Євген Єфремов на кафедрі музичної фольклористики в Музичній академії в Києві

Пам'ятаю перший наш виїзд за кордон у 1989 році. Випадково вийшло, що ми з молодіжною комсомольською делегацією їхали в Бельгію виступати на Фестиваль комуністичної молоді. Там було кілька різних груп виконавців з різних республік Союзу – з Вірменії, Росії, Білорусі. Але в основному всі були самодіяльно-сувенірного зразка, крім, правда, вірмен, які були правдиві музиканти.

Цей фестивальчик був по різних містечках Бельгії, по яких ми розїжджали. Помітив, що за нами їздить та сама публіка. Заслуховувалися нашим співом, бо академічні колективи виконували свій репертуар – наче ту саму платівку крутили. А ми весь час щось змінювали. Мені один слухач-іноземець зізнався: "Коли ми вас вперше почули, перше враження – шок. Думали, це якесь бозна-що, а не мистецтво. Якісь печерні звуки, зовсім на музику не схожі. Нічого подібного ми не чули і не думали, що це можна на сцену виносити. Розповіли друзям і поїхали всі трьома машинами з вами в інше місто дивитися, що ж воно за спів такий. І зрозуміли, що кожного разу ми щось нове в ньому відкриваємо". Людям незашореним, які здатні дивуватися, це було цікаво.

Зараз таких людей побільшало?

—Зараз, коли їхав в експедицію у 2017 році в Ріпкинський район Чернігівської області, я знайшов усі записи, які ми робили там же кілька десятиліть тому, виписав імена всіх селян, які нам тоді співали. Ясно, що по віку більшості їх вже не могла бути в живих, але я все ж таки сподівався, що когось я знайду. Хотів повернути те, що ми записали, знову людям. Хай це буде в клубах, в місцевому управлінні культури хай би зберігалося. Хай розмножують, роздають, хай самодіяльність ці пісні виконує. Щоб воно якось жило.

Хотілося повернути ці твори назад в те середовище, де колись ми їх взяли. І це не вдалося. Нікому це не цікаво

Хотілося повернути ці твори назад в те середовище, де колись ми їх взяли. І це не вдалося. Нікому це не цікаво. Я зустрів в одному селі сестру тої бабусі, яка нам колись співала. Кажу їй: "Ми записували спів вашої сестри в 1978 році. Я записав на диск. Я можу вам цей диск залишити: у сусідів можете слухати, можете собі переписати, внукам передати. Це ж ваші пісні", - "Та ні, не треба. Не хочу розстаються".

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ: Народний спів на високих обертонах здатний долати великих відстані - Євген Єфремов

В іншому селі, Нових Яриловичах, просто пішов до завклуба. Кажу: у 1977 році ми записали у вас купу цінного матеріалу. Такі пісні, які зараз ніхто не знає. Давайте я вам дам – ви будете з колективами в клубі розучувати". – "Та кому це зараз треба? У нас там естрадний колектив. Що я, буду з ними те співати? Ні-ні, навіть і не оставляйте. Воно загубиться і нікому не потрібне".

Древо — ансамбль дослідників і виконавців української народної музики. Існує з 1979 р. (під назвою "Древо" — від 1988). Керівник — етномузиколог Євген Єфремов.

Своєю діяльністю фольклорний гурт Древо розпочав новий напрямок у музичній культурі України, продемонструвавши світові традиційну селянську музику українців як самобутнє мистецьке явище, що не потребує обов'язкової композиторської обробки.

Учасники гурту — студенти, випускники та викладачі Київської консерваторії. Основною науковою базою та джерелом оригінального репертуару Древа стала активна експедиційна та науково-дослідницька робота учасників ансамблю на теренах Центрального та Західного Полісся, Лівобережного Подніпров'я, Східного Поділля.

Гурт узяв за принцип уникати механістичного копіювання здобутих в експедиціях музичних зразків. Пісня у виконанні Древа щоразу варіантно оновлюється, залишаючись водночас тою самою. Це стало можливим завдяки створеній Євгеном Єфремовим спеціальній методиці мелодичного варіювання, що базується на знайдених ним закономірностях побутування пісні в автентичному середовищі.

Для творчої діяльності Древа характерне сполучення глибокої наукової достовірності у відтворенні народної пісні — з власним виконавським стилем, академічного рівня майстерності — з імпровізаційною безпосередністю й емоційністю співу.

Ансамбль є колективним автором та виконавцем музичної вистави "Кам'яне коло (ФОпера)" (реж. В. Троїцький, прем'єра — 09.2002), здійсненої як спільний проект Древа та театру в Центрі Сучасного Мистецтва "ДАХ" (керівник В. Троїцький). В результаті цієї співпраці згодом постав широко тепер відомий гурт ДаҳаБраҳа.

Автор: Валерія Радзієвська

Эта хитрость чистит сосуды на раз и приводит давление в норму. Рецепт номер 1 для гипертоников

Мужчины, у кого слабая потенция, прочтите! Если хотите мощную потенцию, нужно перед близостью...

Не кормите аптеки! Если болят суставы и ноет тазобедренный сустав, возьмите этот 1.5%-й...

Хирург: "Эта штука вылечит колени и тазобедренный сустав. Продаётся в аптеках г. Киев